

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2005

MATAMAITIC – ARDLEIBHÉAL

PÁIPÉAR 1 (300 marc)

DÉARDAOIN, 9 MEITHEAMH – MAIDIN, 9:30 go dtí 12:00

Freagair SÉ CHEIST (50 marc an ceann).

RABHADH: Caillfear marcanna mura dtaispeántar gach obair riachtanach go soiléir.

Ba chóir na haonaid tomhais iomchuí a lua sna freagraí nuair is ábhartha iad.

---

1. (a) Réitigh na cothromóidí comhuaineacha:

$$\frac{x}{5} - \frac{y}{4} = 0$$

$$3x + \frac{y}{2} = 17.$$

(b) (i) Sloinn $2^{\frac{1}{4}} + 2^{\frac{1}{4}} + 2^{\frac{1}{4}} + 2^{\frac{1}{4}}$ sa bhfoirm $2^{\frac{p}{q}}$, áit a bhfuil $p, q \in \mathbf{Z}$.

(ii) Bíodh $f(x) = ax^3 + bx^2 + cx + d$.
Taispeáin gur fachtóir é $(x-t)$ de $f(x) - f(t)$.

(c) Is fachtóir é $(x-p)^2$ de $x^3 + qx + r$.
Taispeáin go bhfuil $27r^2 + 4q^3 = 0$.
Sloinn fréamhacha $3x^2 + q = 0$ i dtéarmaí p .

2. (a) Réitigh le haghaidh x : $|x-1| < 7$, áit a bhfuil $x \in \mathbf{R}$.

(b) Tá fréamh shlánuimhreach amháin agus dhá fhréamh éagóimheasta ag an gcothromóid chiúbach $4x^3 + 10x^2 - 7x - 3 = 0$. Sloinn na fréamhacha éagóimheasta sa bhfoirm shurda is simplí.

(c) Bíodh $f(x) = \frac{x^2 + k^2}{mx}$, áit ar tairisigh iad k agus m , agus $m \neq 0$.

(i) Taispeáin go bhfuil $f(km) = f\left(\frac{k}{m}\right)$.

(ii) Is réaduimhreacha iad a agus b ar fíor ina leith $a \neq 0$, $b \neq 0$ agus $a \neq b$.
Má tá $f(a) = f(b)$, taispeáin $ab = k^2$.

3. (a) Ag glacadh le $A = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & -1 \end{pmatrix}$, taispeáin $A^3 = A^{-1}$.

(b) Réitigh an chothromóid chearnach:

$$2iz^2 + (6 + 2i)z + (3 - 6i) = 0, \text{ áit a bhfuil } i^2 = -1.$$

(c) (i) Tá $z = \cos\theta + i\sin\theta$. Bain feidhm as teoirim De Moivre chun a thaispeáint go bhfuil

$$z^n + \frac{1}{z^n} = 2\cos n\theta, \text{ le haghaidh } n \in \mathbf{N}.$$

(ii) Déan $\left(z + \frac{1}{z}\right)^4$ a fhorbairt agus uaidh sin sloinn $\cos^4\theta$ i dtéarmaí $\cos 4\theta$ agus $\cos 2\theta$.

4. (a) Scríobh an deachúil athfhillteach 0.636363..... mar shraith iolraíoch éigríochta agus uaidh sin scríobh mar chodán í.

(b) (i) I bhforbairt dhéthéarmach $(1 + kx)^n$, is iad $1 - 21x + 189x^2$ an chéad trí théarma. Faigh luach n agus luach k .

(ii) Déantar seicheamh a shainmhíniú ag $u_n = (2 - n)2^{n-1}$. Taispeáin $u_{n+2} - 4u_{n+1} + 4u_n = 0$, le haghaidh gach $n \in \mathbf{N}$.

(c) (i) Taispeáin go bhfuil

$$\frac{a+b}{2} \leq \sqrt{\frac{a^2+b^2}{2}}, \text{ áit ar réaduimhreacha iad } a \text{ agus } b.$$

(ii) Is iad a, b agus c faid na sleasa i dtriantán dronuilleach, áit arb é c fad an taobhagáin. Ag baint feidhme as an toradh i gcuid (i), nó ar shlí eile, taispeáin go bhfuil $a + b \leq c\sqrt{2}$.

5. (a) Réitigh le haghaidh x : $\sqrt{10-x} = 4-x$.

(b) Bain feidhm as ionductú chun a chruthú go bhfuil

$$\sum_{r=1}^n (3r-2) = \frac{n}{2}(3n-1).$$

(c) (i) Taispeáin go bhfuil $\frac{1}{\log_a b} = \log_b a$, áit $a, b > 0$ agus $a, b \neq 1$.

(ii) Taispeáin go bhfuil

$$\frac{1}{\log_2 c} + \frac{1}{\log_3 c} + \frac{1}{\log_4 c} + \dots + \frac{1}{\log_r c} = \frac{1}{\log_r c}, \text{ áit } c > 0, c \neq 1.$$

6. (a) Dífreáil i leith x :

(i) $(1+7x)^3$ (ii) $\sin^{-1}\left(\frac{x}{5}\right)$.

(b) Bíodh $y = \frac{1-\cos x}{1+\cos x}$.

Taispeáin go bhfuil $\frac{dy}{dx} = t+t^3$, áit a bhfuil $t = \tan \frac{x}{2}$.

(c) Is cothromóid chuair é $y = \frac{x}{x-1}$, áit $x \neq 1$.

(i) Taispeáin nach bhfuil uasphointe logánta ná íospointe logánta ag an gcuair.

(ii) Scríobh síos cothromóidí na n-asamtóití agus uaidh sin déan sceitse den chuair.

(iii) Taispeáin gurb é an cuair a íomhá féin faoin tsiméadracht i bpointe trasnaithe na n-asamtóití.

7. (a) Faigh ó bhunphrionsabail díorthach x^2 i leith x .

(b) (i) Is cothromóidí paraiméadracha cuair iad

$$x = 8 + \ln t^2$$

$$y = \ln(2 + t^2), \text{ áit a bhfuil } t > 0.$$

Faigh $\frac{dy}{dx}$ i dtéarmaí t agus ríomh a luach ag $t = \sqrt{2}$.

(ii) Faigh fána an tadhlaí don chuar $xy^2 + y = 6$ ag an bpointe (1, 2).

(c) (i) Scríobh síos cothromóid chearnach ar fréamhacha di $\pm \sqrt{k}$.

(ii) Bain feidhm ansin as modh Newton-Raphson chun a thaispeáint go bhféadfaí úsáid a bhaint as an riail

$$u_{n+1} = \frac{(u_n)^2 + k}{2u_n}$$

chun garluachanna ar $\sqrt{k}$, atá ag éirí níos beaichte de réir a chéile, a fháil.

(iii) Ag baint feidhme as an riail thuas agus ag glacadh le $\frac{3}{2}$ mar an chéad gharluach ar $\sqrt{3}$, faigh an tríú gharluach, mar chodán.

8. (a) Faigh (i) $\int (2 + x^3) dx$ (ii) $\int e^{3x} dx$.

(b) (i) Luacháil $\int_1^4 \frac{2x+1}{x^2+x+1} dx$.

(ii) Luacháil $\int_0^{\frac{\pi}{8}} \sin^2 2\theta d\theta$.

(c) (i) Luacháil $\int_1^2 \frac{1}{\sqrt{3+2x-x^2}} dx$.

(ii) Bain feidhm as modhanna suimeála chun foirmle le hágaidh toirt chóin a dhíorthú.

Leathanach Bán